

JUDr. Jana Dudová, Ph.D.

Odpovědnost v právu životního prostředí

- fyzická osoba (občan) – jedná se o tzv. subjektivní odpovědnost – za zavinění
- fyzická osoba podnikající a právnická osoba – jedná se o odpovědnost objektivní – za následek.

- odpovědnost správněprávní
- odpovědnost trestněprávní
- odpovědnost občanskoprávní
- odpovědnost za způsobenou ekologickou újmu
- popř. jiné druhy odpovědnostních vztahů (odpovědnost politická, morální, apod.).

Odpovědností správněprávní se rozumí odpovědnost za přešůpek (u fyzických osob) a odpovědnost za jiný správní delikt (v případě fyzických osob podnikajících a právnických osob).

Odpovědnost **za přešůpek** je upravena v zákoně č. 200/1990 Sb., o přešůpcích, ve znění pozdějších právních předpisů a rovněž v některých zvláštních zákonech (např. v zákoně o ochraně přírody a krajiny, ve stavebním zákoně, v zákoně na ochranu zvířat proti týrání apod.).

Odpovědnost za **správní delikty** právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti je upravena v jednotlivých zvláštních zákonech v oblasti práva životního prostředí a jeho jednotlivých složek, a to ne zcela systematicky (např. v zákoně o ochraně přírody a krajiny, v zákoně o vodách, o ochraně zemědělského půdního fondu, o odpadech aj.). Sankcemi jsou pokuty, které ukládají orgány státní správy dle jednotlivých složkových předpisů (Česká inspekce životního prostředí, krajské úřady, orgány obcí, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí apod.).

Trestně právní odpovědnost je upravena trestním zákonem. Jedná se zejména o ustanovení § 181a a § 181b – ohrožení a poškozování životního prostředí, § 181c – poškozování lesa těžbou, § 181e – nakládání s nebezpečnými odpady, §§ 181f, 181g, a 181h – neoprávněné nakládání s chráněnými a volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. V právu životního prostředí lze dále aplikovat ustanovení § 178a – pytláctví, resp. § 203 – týrání zvířat. Rovněž je možné uplatnit v obecné rovině ustanovení §§ 179 a 180 – obecné ohrožení, § 158 – zneužívání pravomoci veřejného činitele, § 257 – zneužívání cizí věci či § 258 – zneužívání vlastnictví.

Občansko právní odpovědnost vychází z obecné úpravy občanského zákoníku. Rozlišujeme **obecnou** odpovědnost ve smyslu ust. § 420 a § 420a občanského zákoníku a **zvláštní** odpovědnost dle ust. § 421 a nsl. občanského zákoníku. Obecná odpovědnost se uplatní tehdy, pokud jsou splněny následující předpoklady:

- jednalo se o protiprávní úkon,
- vznikla škoda,
- existuje příčinná souvislost důsledku (škody) a protiprávního úkonu,
- předpokládá se, že šlo o zavinění škůdce.

Zvláštní odpovědnostní vztahy jsou pak koncipovány na principu objektivní odpovědnosti, tzn. bez ohledu na zavinění a této odpovědnosti se nelze zprostit.

Odpovědnost za ekologickou újmu je speciálním institutem upravujícím odpovědnost za ztráty na životním prostředí. Tato odpovědnost není uložením sankcí ve smyslu občanskoprávní odpovědnosti dotčena. Oprávněným subjektem je výlučně stát (na rozdíl od občanskoprávní odpovědnosti). Původce je vedle náhrady škody povinen napravit i ekologickou újmu. Proceduru a formy této nápravy, jakož i vymezení pojmu ekologická újma, obsahuje zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (v ust. §§ 10 a 27). Konkrétní odpovědnost upravují některé zvláštní zákony.

Ekologickoprávní odpovědnost je založena na principech

- prevence (předcházení vzniku újmy na životním prostředí),
- nápravy (uvedením do původního stavu či kompenzací),
- sankce.